

УДК 351 : 658.82

В. А. Ізюмська

*Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара***ОБҐРУНТУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ**

Обґрунтовано механізм активізації регіональної інноваційної політики на прикладі Запорізької області. Запропоновано створення регіонального інформаційно-маркетингового центру.

Ключові слова: інноваційна політика, інноваційна система, державне управління, механізми.

Актуальність проблеми. На сьогодні в Україні йде відпрацювання механізмів функціонування дворівневої системи державних органів влади і визначення місця регіону в системі традиційних відносин “державна – регіон”. У зв'язку з тим, що регіональний рівень державного управління перебуває ще на початковій стадії формування, дуже важливо розглянути питання щодо використання можливостей регіонів в активізації інноваційної діяльності і становленні систем міжрегіональної взаємодії на користь інноваційного розвитку [1, с. 34].

Як показав аналіз, проведений на прикладі Запорізької області, в економіці Запорізької області сьогодні найбільший потенціал, з одного боку, становлять орієнтовані на експорт виробництва і комплекси (металургійний комплекс), а з іншого – значний науково-технічний і технологічний потенціал. Але, на жаль, на сьогодні ці найважливіші галузі економіки погано «стикуються» одна з одною. Вони розвиваються ніби паралельно, оскільки інноваційний сектор, який міг би стати головною сполучною ланкою між ними, перебуває ще в стадії становлення, розвивається уповільненими темпами і поки не справляє значного впливу на економіку. У результаті ситуації, що склалася, програють як виробництво, так і наука [6, с. 272].

Враховуючи важливу роль, яка відводиться науково-виробничому комплексу у вирішенні проблем технологічного розвитку України і забезпеченні національної безпеки, розробка стратегії управління інноваційним розвитком особливо актуальна [3, с. 275–289].

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання активізації регіональної інноваційної політики розглядалися українськими та російськими вченими-економістами [1–3,5,6]. Зокрема ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні розглянуті П. В. Губенко [1].

Мета роботи. Обґрунтувати механізм активізації регіональної інноваційної політики, виділити пріоритетні напрями діяльності регіону зі становлення ефективної інноваційної системи на території.

Основні результати дослідження. Становлення системи управління інноваційним розвитком регіонів з об'єктивних причин йде з випередженням процесів формування державної інноваційної політики. Тому на першому етапі регіони самостійно вирішують питання вибору пріоритетів і формування механізмів державного управління інноваційною діяльністю на підвідомчій

території, виходячи з наявних повноважень і загальнодержавних пріоритетів соціально-економічного розвитку і забезпечення національної безпеки [4].

Регіональні органи управління повинні здійснювати управління інноваційною діяльністю на території шляхом:

- сприяння формуванню правової бази інноваційною діяльністю на регіональному та державному рівнях;
- стимулювання впровадження в регіонах прогресивних форм організації інноваційних процесів;
- сприяння розвитку ринку інноваційних товарів і послуг;
- розробки спільно з органами влади і міжрегіональними асоціаціями економічної взаємодії програми інноваційного розвитку регіону;
- проведення організаційних заходів щодо зміцнення та оптимізації міжрегіональних зв'язків на користь інноваційного розвитку.

З урахуванням перерахованих функцій управління і виявлених у ході проведеного аналізу основних проблем розвитку інноваційної діяльності в регіонах як пріоритетні напрями діяльності регіону зі становлення ефективної інноваційної системи на території можна виділити:

- організацію моніторингу інноваційних процесів на території і координацію розвитку регіональних інноваційних систем;
- встановлення регіональних пріоритетів розвитку інноваційної діяльності;
- сприяння становленню і розвитку в регіоні процесів міжрегіональної інтеграції з метою мобілізації наявних ресурсів інноваційного оновлення економіки, збереження і раціонального використання нагромадженого науково-технічного та інноваційного потенціалу регіону;
- залучення в регіон коштів на користь інноваційного розвитку регіонів;
- ініціацію і надання допомоги у створенні в регіоні об'єктів інноваційної інфраструктури міжрегіонального рівня;
- сприяння у формуванні регіонального інноваційного законодавства та обміну досвідом управління інноваційними процесами;
- розробку пропозицій щодо вдосконалення системи управління розвитком інноваційних процесів на підвідомчій території й організаційне сприяння їх реалізації;
- підготовку спільно з регіонами та асоціаціями пропозицій щодо вдосконалення законодавства в інноваційній сфері і їх просування;
- сприяння у встановленні зв'язків з іншими регіонами країни, зарубіжними партнерами з інноваційного бізнесу.

З метою заповнення пропусків у регіональних інноваційних системах (особливо на перших етапах становлення інноваційної сфери) необхідно взяти на себе такі функції, як сприяння становленню в регіоні системи інноваційного маркетингу, підготовка і перепідготовка фахівців для інноваційного бізнесу, пропаганда інноваційного шляху оздоровлення як регіону в цілому, так і окремих підприємств.

Залежно від формування державної інноваційної політики, стану інноваційної сфери в регіоні, дій органів державної влади «на місцях» коло пріоритетних напрямів діяльності регіону з управління інноваційною діяльністю і ряд заходів, яких вживають для подальшого розвитку цієї сфери, можуть змінюватися [3].

З урахуванням результатів проведеного аналізу інноваційних можливостей регіону на стабілізаційний період (2007–2010 рр.) у регіоні пропонується виділити

такі господарські комплекси і галузі промисловості, як пріоритетні для проведення в них інноваційних перетворень: чорна і кольорова металургія, машинобудування, агропромисловий комплекс, харчова промисловість, охорона здоров'я та екологія. При цьому першочергову фінансову й організаційно-технічну підтримку з боку органів державної влади в зазначених галузях пропонуємо надавати таким напрямом інноваційній діяльності:

- у чорній металургії – впровадження заходів щодо зниження витрат виробництва за рахунок освоєння нових ресурсосберегаючих технологій;

- у кольоровій металургії – модернізація технологічних схем збагачення сировини і виготовлення продукції завершальних переділів, зниження екологічної шкідливості виробництва;

- у машинобудуванні – модернізація значної частини виробничих потужностей, розвиток транспортного й сільськогосподарського машинобудування, виробництво машин і устаткування, активне імпортозаміщення;

- в оборонно-промисловому комплексі – впровадження нових технологій подвійного призначення, зокрема технологій одержання особливо чистих речовин, лазерних, мембранних, радіаційних, електронно-іонно-плазмових та інших новітніх технологій, створення нових матеріалів, оптичних приладів і засобів зв'язку;

- в агропромисловому комплексі – технічне переозброєння галузі, впровадження нових технологій виробництва і переробка сільгосппродукції;

- в харчовій промисловості – модернізація виробництва, освоєння нових технологій виробництва і видів товарів, сучасних способів упаковки і методів зберігання продукції.

Враховуючи особливості територіального розміщення інноваційного, виробничого та інвестиційного потенціалів регіону, на сьогодні одним з найбільш важливих заходів щодо створення сприятливих умов для інноваційного перетворення економіки підприємств регіону є проведення на регіональному рівні заходів, які сприяють встановленню і розвитку процесів міжрегіональної інтеграції в інтересах інноваційного розвитку.

На сьогодні заходи щодо сприяння встановленню інтеграційних зв'язків між регіонами на користь інноваційного розвитку спрямовані, головним чином, на підготовку і регулярне проведення в регіоні нарад і конференцій, присвячених різним аспектам інноваційного розвитку [2, с. 53].

Стратегічно важливим заходом щодо формування інноваційної системи регіону зокрема й України в цілому, особливо на перших етапах її формування, є, на нашу думку, сприяння з боку органів державної влади організації на підвідомчих їм територіях централізованих недержавних структур, які займаються координацією дій та інформаційно-консультаційним обслуговуванням учасників інноваційних процесів, і таких, що функціонують на засадах рівноправного партнерства між державними структурами, представниками науково-інноваційної сфери і підприємницького корпусу. Ці структури виконують роль своєрідних «центрів кристалізації» сформованих регіональних інноваційних систем, а надалі й інноваційної системи України в цілому.

Створення цих структур істотно допоможе в подоланні галузевого і територіального роз'єднання суб'єктів інноваційного процесу регіону і буде сприяти поступовому включенню механізмів самоорганізації інноваційних процесів у регіоні. А поєднання в їх діяльності властивих ринковій економіці принципів централізму, характерного для українського менталітету, і

рівноправного ділового партнерства створить найбільш сприятливі умови для адаптації науково-технічної сфери України до ринку і становлення інноваційного сектора економіки. Крім того, наявність на території таких об'єднаних структур значно полегшить вирішення організаційно-технічних і фінансових питань, пов'язаних з формуванням регіональних інноваційних банків даних і мереж інформаційного супроводу інноваційної діяльності, зокрема державного управління інноваційними процесами, інших «нагальних» проблем початкового періоду інноваційного перетворення регіону [5, с. 15].

Вважаємо, що найбільш ефективним заходом, спрямованим на створення основ для розвитку процесів міжрегіональної інтеграції в інноваційній сфері в сучасних умовах, може стати організація за сприянням обласної адміністрації регіонального інформаційно-маркетингового центру. Організація регіонального інформаційно-маркетингового центру необхідна як для регіональних органів влади, так і для суб'єктів інноваційної діяльності.

Однією з основних причин недостатньої уваги владних структур до інноваційної сфери в Україні є нерозуміння ними ролі інновацій у сучасному світі і неприйняття інноваційною шляху виходу з соціально-економічної кризи через її незвичність і нетрадиційність. Тому важливим елементом стимулювання інноваційної активності регіону є організація постійного обміну інформацією між територіями з різним рівнем готовності до інноваційних перетворень і широке поширення, реклама позитивного досвіду з оздоровлення територіальних соціально-економічних систем і їх елементів на основі активізації інноваційної діяльності. Відповідно до викладених вище основних принципів формування регіональних інноваційних систем, Центр створюється як недержавна некомерційна організація на умовах асоціації. Передбачається такий склад засновників: організації науково-технічної сфери, представники підприємницького корпусу, обласної адміністрації. Основним джерелом формування майна Центру будуть доходи від власної діяльності. Слід зазначити, що створення самостійних регіональних інноваційних центрів може бути рекомендоване головним чином для регіонів, що володіють досить розвинутим науково-технічним та інноваційним потенціалами. В інших регіонів із створенням Центру з'являється альтернатива: вони можуть, на свій розсуд, або створювати власні інноваційні центри, або використовувати можливості регіонального Центру для вирішенні проблем формування інноваційної системи регіонів, які мають низькі інвестиційні можливості.

Організація Центру сприятиме комплексному вирішенню таких важливих для регіону завдань, як:

- створення організаційних основ для міжрегіональної інтеграції та розвитку ділових контактів в інноваційній сфері;
- вирівнювання умов доступу регіонів до нагромаджених у регіоні науково-технічних та інноваційних ресурсів;
- формування системи інформаційного забезпечення інноваційних процесів у регіоні та їх моніторингу;
- організація додаткового і при цьому мобільного інформаційного каналу для аналізу ситуації, що складається в інноваційній сфері регіону (вирішення цього завдання для органів державного управління дуже важливе, оскільки багато нових, у тому числі ринкових явищ і процесів, що відбуваються сьогодні в інноваційній сфері, не знайшли свого відображення в матеріалах офіційної статистики);

- допомога інноваційним підприємствам у розробці стратегії збуту продукції і пошуку партнерів з інноваційної діяльності;
- стимулювання сприйнятливості виробництва до інновацій;
- формування в регіоні сприятливого психологічного клімату для проведення інноваційних перетворень.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок.

У цілому діяльність органів державної влади щодо впровадження запропонованих основних положень формування стратегії інноваційної політики на регіональному рівні й проведення організаційних заходів, спрямованих на активізацію інноваційних процесів, сприятиме вирішенню таких важливих соціально-економічних проблем, як:

- формування основ інноваційної системи на рівні підприємства та регіону;
- модернізація виробничого комплексу, подолання структурних деформацій, підвищення частки продукції кінцевих переділів у загальному випуску продукції;
- підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств регіону на світовому та вітчизняному ринках;
- створення в регіоні принципово нових високодохідних виробництв, які використовують новітні технологічні обладнання;
- збереження та ефективного використання нагромадженого в регіоні науково-технічного та інноваційного потенціалів;
- формування ефективного механізму передачі результатів НДДКР у виробництво;
- прискорення адаптації оборонного комплексу області до ринкової економіки;
- залучення інвестицій в інноваційну сферу;
- створення нових робочих місць;
- підвищення екологічної безпеки, зниження ресурсної залежності та енергоємності виробництва.

Бібліографічні посилання і примітки

1. Бубенко П. В. Ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні / П. В. Бубенко // Економіка України. – 2007. – № 8. – С. 33–39.
2. Волик Н. Г. Організаційні форми інноваційної діяльності та її інфраструктура / Н. Г. Волик // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2008. – № 1. – С. 50–55.
3. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36.
5. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності / Ю. Каракай // Економіка України. – 2007. – № 8. – С. 14–19.
6. Тивончук О. І. Особливості розвитку сучасних світових інноваційних процесів / О. І. Тивончук // Вісник НУ «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів, 2007. – Вип. 478. – С. 272–274.

Надійшла до редколегії 25.06.2009.

В. А. Изюмская

**ОБОСНОВАНИЕ МЕХАНИЗМА АКТИВИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ
ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ**

Анотация

Обоснован механизм активизации региональной инновационной политики на примере Запорожской области. Предложено создание регионального информационно-маркетингового центра.

Ключевые слова

Инновационная политика, инновационная система, инновационная деятельность, механизмы, государственное управление.

V.A. Izumskaya

**EXPLANATION OF MECHANISM OF ACTIVATING INNOVATION POLICY
IN THE REGION**

Annotation

The author considers mechanism of activating innovation policy in the region for example Zaporozhye district. The author offers to create region information market center.

Key words

Innovation policy, innovation system, innovation activity, mechanism, government management.